

EXTERIORIZAREA GRADULUI DE INTELIGENȚĂ LA STUDENȚI ÎN DEPENDENȚĂ DE CONDIȚIILE DE ACTIVITATE

Lidia COJOCARI

Universitatea de Stat din Tiraspol

La 44% din numărul de studenți ce formează grupul martor și la 78% din numărul celor ce formează grupul experimental stresul emoțional determină sporirea capacităților intelectuale ca rezultat al mobilizării echilibrate a tuturor verigilor sistemelor funcționale și a proceselor rațiunii.

Cuvinte-cheie: stres emoțional, efect placebo, capacitate intelectuală.

L'EXTÉRIORISATION DE LE DEGRÉ D'INTELLIGENCE DES ÉLÈVES EN FONCTION DE LES CONDICIONS DE L'ACTIVIÉ

Pour 44% des étudiants du group- témoin et 78% du groupe expérimental, le stress émotionnel entraîne une augmentation de la capacité intellectuelle à la suite de la mobilisation équilibrée de tous les liens des systèmes et les processus fonctionnels de la raison.

Mots-clés: stress émotionnel, l'effet placebo, capacité intellectuelle.

Introducere

Inteligența este una dintre trăsăturile ample și complexe ale ființei umane. Acesta este motivul din care definirea inteligenței devine dificilă și, ca urmare, lipsește o accepțiune unanimă.

V.Dulgheru, L.Cantemir și M.Carcea definesc inteligența drept o funcție cognitivă generală fundamentată pe abstracție, construcția de modele și pe soluționarea problemelor [4].

Inteligența reprezintă capacitatea generală de a rezolva în mod optim problemele, aptitudinea de a face față tuturor obligațiilor care cer o oarecare facultate de adaptare, un spirit de observație, de deducție logică etc. Particularitățile intelectuale ale personalității se manifestă clar în aceea cum acționează omul în situația problematică. Posibilitățile individuale umane de a vedea o problemă, de a o formula, a o analiza folosind datele inițiale ale problemei sunt în funcție de experiența acumulată pe parcursul vieții [3,7].

Particularitățile intelectuale ale personalității se manifestă în mod esențial la înaintarea și controlarea ipotezelor, în primul rând observându-se gradul de simultaneitate a gândirii, adică posibilitatea de a înainta ipoteze în diferite planuri din diferite puncte de vedere [3,5].

Conceptul de inteligență este polisemantic și utilizat într-o manieră foarte diferită în viața obișnuită și chiar de către specialiști. J.Piaget (1963) și A.Lieunry (1998), abandonează ideea unei inteligențe unice, de a o concepe ca o evoluție filogenetică și ontogenetică a capacităților cognitive.

Monitorizarea inteligenței la studenți este determinată de dezvăluirea legilor naturii și ale societății, de crearea valorilor materiale și culturale, de progresul tehnic și social, bazate pe volumul de cunoștințe acumulate, motivat pe parcursul anilor de studii. Dezvoltarea științei, tehnicii și a culturii, modificarea condițiilor de trai pun în evidență necesitatea cercetării legităților de formare și manifestare a inteligenței în scopul soluționării problemelor din ce în ce mai complexe cu care se confruntă astăzi tineretul.

În această ordine de idei, ne-am propus să evaluăm exteriorizarea gradului de inteligență la studenți în diferite condiții de activitate.

Materiale și metode

În investigații au fost incluși 72 de studenți cu vârstă între 18 și 22 de ani. Gradul de inteligență a fost studiat în condiții obișnuite de activitate, considerate relativ confortabile și în perioada sesiunii – considerată ca stresogenă la anul I și II de studii.

Determinarea gradului de inteligență s-a realizat prin proba propusă de H.Pitariu (1994), adaptată și validată de noi, care a permis evidențierea coeficientului de inteligență în condiții obișnuite de activitate și în timpul stresului emoțional.

Pentru a evidenția rolul factorilor stresogeni asupra exteriorizării performanțelor cognitive în activitatea intelectuală, studenții incluși în investigații au fost distribuiți în două loturi: lotul I – martori suferiți stresului

real (36) și lotul II – experimental, studenții fiind supuși efectului placebo, care permite estimarea posibilităților reale ale organismului de a-și mobiliza rezervele interne energetice și de a asigura rezistență la acțiunea factorilor stresogeni.

Rezultate și discuții

Rezultatele investigațiilor la studenții din lotul martor în condiții obișnuite de activitate au evidențiat trei clustere, cel mai numeros fiind clusterul II mediu – 78%, la care coeficientul inteligenței a variat între 81-100 unități; clusterul I submediu și clusterul V superior într-o componență procentuală identică – 11%, însă nominală diferită (respectiv, $60 \pm 2,08$ și $123,5 \pm 1,5$).

În condiții stresogene de activitate coeficientul de inteligență exteriorizat în anul I de studii a estimat distribuția studenților în patru clustere comparativ cu coeficientul exteriorizat în condiții confortogene. Cei mai mulți studenți la fel a inclus clusterul II mediu – 56% din cei investigați ($91,4 \pm 1,6$; $p < 0,05$). O parte din studenți au prezentat rezultate mai bune, care i-au plasat în clusterul III supramediu – 22% ($102,0 \pm 2,0$; $p < 0,001$) și IV înalt – 11% ($118,35 \pm 0,49$; $p < 0,05$), iar 11% din ei au estimat un grad I submediu ($76,0 \pm 0,49$; $p < 0,05$).

Analiza individuală a relevat că studenții clusterului V, condiții relativ confortogene, cu nivel superior de inteligență, sub influența stresului emoțional au exteriorizat performanțe mai diminuate și s-au plasat în clusterul înalt și supramediu. La 67% din studenții clusterului mediu s-a constatat o stabilitate a activității intelectuale, rezultatele oscilând în aceleași limite. La 22% din studenți stresul emoțional a determinat mobilizarea lor și îmbunătățirea performanțelor activității intelectuale.

Studierea clusterizării studenților din grupul martor la acțiunea stresului emoțional la anul II de studii în dependență de caracterul soluționării corecte, greșite sau nerezolvate a itemilor, a relevat cinci clustere într-o componență nominală și procentuală diferită. Cel mai reprezentativ rămânând clusterul II – 56% din cei investigați cu un nivel de inteligență mediu ($94,75 \pm 2,49$; $p < 0,001$), iar clusterul cu un grad de inteligență mai avansat au inclus câte 11% (clusterul III $107,5 \pm 1,5$; clusterul IV $119,3 \pm 0,29$ și clusterul V $126,0 \pm 2,5$; $p < 0,05$) și un nivel submediu – 11% din studenți.

Analiza individuală a răspunsurilor la probele testului în dependență de modul de gândire și soluționare a itemilor propuși a demonstrat că 44% din studenți manifestă în toate cazurile analizate un coeficient de inteligență stabil, între 81-100 unități; 44% din cei investigați exteriorizează rezultate mai bune, ceea ce indică o influență benefică a stresului emoțional la anul II de studii, pe când la anul I indicele varia în aceleași limite ca și în condiții confortogene la 50% din ei; la 11% din studenți s-a observat că stresul la anul I de studii determină o diminuare a nivelului de inteligență, iar la anul II revine la nivelul condițiilor confortogene. Probabil, în anul I de studii acești studenți nu au reușit să se adapteze la modul de activitate specific instituțiilor de învățământ superior.

Analiza coeficientului de inteligență la studenții din lotul II experimental a relevat în condiții relativ confortogene distribuția studenților în trei clustere (I, II, IV). Clusterul IV în minoritate – 11%, studenții exteriorizând un coeficient de inteligență înalt – $114,25 \pm 0,75$ unități. Clusterul I și II au inclus 89% din cei investigați într-o componență procentuală identică și nominală diferită și cu un grad de inteligență de $77,25 \pm 0,75$ și, respectiv, de $94,0 \pm 2,44$ unități.

În condițiile stresului emoțional (anul I de studii) 33% din studenți au exteriorizat un grad supramediu al inteligenței $105,33 \pm 3,52$ ($p < 0,05$). Cel mai puțin reprezentativ a fost clusterul IV – 11% din studenți, cu grad mare de flexibilitate, majorându-și considerabil gradul de inteligență de la $76,5 \pm 1,50$ unități la $112,71 \pm 1,18$ unități ($p < 0,05$), ceea ce este cu 47,37% mai mult decât în condiții relativ confortogene. Ceilați au estimat grade de inteligență mediu și submediu.

Prin urmare, la acțiunea stresului emoțional în anul I de studii manifestarea coeficientului de inteligență se modifică și studenții se distribuie în alte clustere comparativ cu condițiile confortogene. Cei din clusterul submediu au prezentat rezultate mai bune, obținând nivelul clusterului mediu și chiar înalt. În condițiile stresului emoțional 22% din numărul de studenți din clusterul submediu și 22% din cel mediu au relevat o activitate intelectuală stabilă, prezentând rezultate în limitele aceluiași nivel. La 44% din reprezentanții lotului experimental stresul facilitează activitatea proceselor cognitive și doar la 11% o diminuează.

La anul II de studii în timpul sesiunii s-a stabilit o repartizare a studenților în trei clustere, deci cu unul mai puțin decât în condițiile similare de la anul I de studii. La această etapă a investigațiilor am constatat

dispariția clusterului I submediu. Majoritatea celor investigați (89%) s-au distribuit în clusterul mediu și înalt ($90,5 \pm 6,8$ și, respectiv, $116,5 \pm 1,5$) și numai 11% în clusterul V superior ($122,5 \pm 4,9$; $p < 0,05$).

Analiza individuală a activității intelectuale a studenților din lotul II experimental în toate cazurile de activitate evaluate a relevat: un nivel de inteligență stabil pentru toate trei cazuri la 11% din studenți; 11% din cei investigați au estimat o diminuare a nivelului de inteligență la anul I de studii la acțiunea stresului emoțional, iar la anul II a atins nivelul celui exprimat în condiții confortogene; la 78% din studenți s-a manifestat o sporire a acestui coeficient la acțiunea stresului emoțional, mai cu seamă în anul II de studii.

Studierea pe grupe a coeficientului de inteligență ne-a permis să constatăm că în ambele loturi investigate stresul emoțional mobilizează echilibrat verigile tuturor sistemelor funcționale, care determină procesele rațiunii și, ca rezultat, la 44% din studenții lotului I și la 78% din studenții lotului II acest indice a sporit, fapt stabilit și la copiii de 9-10 și de 13-14 ani [2].

În condiții confortogene, în concordanță cu valoarea coeficientului inteligenței, majoritatea studenților (80%) din ambele loturi – martor și experimental – se distribuiau în clusterul mediu și submediu, mai puțin reprezentative fiind clusterul IV și V, ceea ce atestă o bună organizare a funcțiilor gândirii, fenomen înregistrat la ei în toate condițiile de activitate.

În condițiile stresului emoțional, conform coeficientului inteligenței, studenții din ambele loturi s-au distribuit la anul I de studii în patru cluster – I, II, III, IV, iar la anul II cei din lotul martor în patru cluster – II, III, IV, V, iar din cel experimental în trei cluster – II, III, IV. În anul II de studii la reprezentanții ambelor loturi sub influența stresului emoțional, când deja s-au adaptat la specificul instruirii în instituțiile de învățământ superior, dispăre complet clusterul submediu, majoritatea distribuindu-se în clusterul mediu și, într-o componentă procentuală mai mică, în clusterul supramedi, înalt și superior. Repartizarea studenților în majoritate în clusterul mediu atestă la ei o exprimare în substantive concrete, nu lipsește intuiția relațiilor dintre fenomene, structura inteligenței lor având un grad înalt de abstractizare.

Este cunoscut că între gradul inferior și cel superior, pe care îl manifestă indivizii, există o trecere naturală, o ascensiune continuă. Nivelurile ascensiunii sunt interne dezvoltării și s-au observat în ambele cazuri ale stresului emoțional la 44% din studenții lotului martor și la 78% din studenții lotului experimental.

Probabil, coeficientul submediu al inteligenței (mai mic de 80 de unități) exteriorizat la studenții din lotul II în condiții relativ confortogene s-a format sub influența instabilității sufletești, lipsei de atenție, de voință. Pe când în condițiile stresului sub influența emoțiilor s-a înregistrat creșterea activității inteligenței, plasând studenții din clusterul submediu și mediu în clusterul III, IV, V. Sporirea gradului de inteligență la studenții din lotul II în condițiile stresului emoțional, comparativ cu cele relativ confortogene, se explică nu prin efectul placebo, care este omnipotent în coordonarea reacțiilor fiziologice ale organismului uman [9], dar prin orientarea și valoarea indivizilor în viața practică [8], prin adaptarea la specificul activității intelectuale, la procesul de studii în instituțiile de învățământ superior, ca rezultat al evoluției ontogenetice a capacităților cognitive [1,6], al dezvoltării multilaterale, al implicării studenților în activități de antrenare a proceselor cognitive.

În concordanță cu datele literaturii de specialitate, considerăm că nu există un tip inferior și altul superior, ci fiecare tip de inteligență este singurul potrivit pentru a produce anumite rezultate. Iar studentul de astăzi trebuie să culegă, să examineze și să sistematizeze informațiile în care este prezentat stadiul actual al științei și tehnicii. Ignoranța acestor factori determină la ei eforturi inutile, îndelungate, care conduc la apariția încordării psihoemoționale și, ca rezultat, la un nivel scăzut al performanțelor cognitive.

Pentru optimizarea procesului de instruire, a activității coordonate a studenților în instituțiile de învățământ superior este importantă nu doar formarea calităților pozitive cognitive, dar și crearea condițiilor pentru manifestarea lor, pentru a forma treptat un stil suficient de productiv al activității intelectuale și pentru a forma specialiști cu aptitudini intelectuale multilaterale dezvoltate, o generație cu un grad înalt de inteligență.

Concluzii

În condiții confortogene, în concordanță cu valoarea coeficientului inteligenței, 80% din studenți au exteriorizat rezultate medii și submedii. Mai puțin reprezentative au fost clusterul IV și V, ceea ce atestă o bună organizare a funcțiilor gândirii, fenomen înregistrat la ei în toate condițiile de activitate. La 44% din studenții ce formează lotul martor și la 78% din cei ce formează lotul experimental stresul emoțional determină sporirea capacităților intelectuale ca rezultat al mobilizării echilibrate a tuturor verigilor sistemelor funcționale și a proceselor rațiunii.

Bibliografie:

1. ANDERSON, J. *Cognitive psychology and its implications* (2nd ed.). New York: Freeman, 1985, p.84.
2. BIVOL, A. *Manifestarea inteligenței la copii în condiții relativ confortogene și stresogene de menajare* /Autoreferat al tezei de doctor în științe biologice. Chișinău, 1999. 24 p.
3. CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Iași: Polirom, 2009. 389 p. ISBN 978-973-46-1358-8
4. DULGHERU, V., CFNTEMIR, L., CARCEA, M. *Manual de creativitate*. Chișinău: Tehnică– INFO, 2000. 256 p. ISBN 9975-63-06-5
5. HAYES, N., ORRELL, S. *Introducere în psihologie*. București: All Educațional, 1997. 446 p.
6. PIAGET, J., INHELDER, B. *Les 'operations intellectuelles et leur developpement in France*. Tome 7. *Traite de psychologie experimentale*. Paris: PUF, 1963, p.63-68.
7. POPESCU-NEVEANU, P., CREȚU, T. *Psihologia*. București: EDP, 1996. 222 p.
8. ZLATE, M. *Introducere în psihologie contemporană*. Iași: Polirom, 2000. 416 p. ISBN: 973-683-412-3
9. КРАМЕР, А., МИТРЕНИНА, М. *Энергия жизни – ключ к исцелению*. Москва: Росия, 2002. 128 с.

Prezentat la 19.04.2013